

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV AKADEMIE VĚD ČESKÉ REPUBLIKY V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ

59-2

BRNO 2018

PŘEHLED VÝZKUMŮ

Recenzovaný časopis
Peer-reviewed journal

Ročník 59
Volume 59

Číslo 2
Issue 2

Předseda redakční rady
Head of editorial board

Pavel Kouřil

Redakční rada
Editorial board

Herwig Friesinger, Václav Furmánek, Janusz K. Kozłowski,
Alexander Ruttikay, Jiří A. Svoboda, Jaroslav Tejral, Ladislav Veliačik

Odpovědný redaktor
Editor in chief

Rudolf Procházka, Petr Škrdla

Výkonná redakce
Assistant Editors

Hedvika Břínková, Zdenka Kosarová, Šárka Krupičková, Olga Lečbychová,
Zuzana Loskotová, Ladislav Nejman, Zdeňka Pavková, Rudolf Procházka,
Stanislav Stuchlík, Lubomír Šebela, Šimon Ungerman

Technická redakce, sazba
Executive Editors, Typography

Azu design, s. r. o.

Software
Software

Adobe InDesign CC

Fotografie na obálce

Uherské Hradiště, Mariánské náměstí. Falzum arabské mince z druhé poloviny 8. století (obr. 81, str. 277).

Cover Photography

Uherské Hradiště, Mariánské náměstí (Square). Falsum of the Arabic coin from the 2nd half of the 8th century (Fig. 81, Pg. 277).

Adresa redakce
Address

Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i.
Čechyňská 363/19
602 00 Brno
IČ: 68081758
E-mail: pv@arub.cz
Internet: <http://www.arub.cz/prehled-vyzkumu.html>

Tisk
Print

Azu design, s. r. o.
Bayerova 805/40
602 00 Brno

ISSN 1211-7250 (Print)
ISSN 2571-0605 (Online)
MK ČR E 18648
Vychází dvakrát ročně
Vydáno v Brně roku 2018
Náklad 400 ks

Časopis je uveden na Seznamu neimpaktovaných recenzovaných periodik vydávaných v ČR.
Časopis je uveden v citační databázi SCOPUS a na seznamu vědeckých časopisů ERIH PLUS.
Copyright ©2018 Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i., and the authors.

Vitula, P. a kol. 2016: *Státní zámek Uherčice. Záchranné a zjišťovací archeologické výzkumy v letech 2005–2015.* Rkp. nálezové zprávy. Uloženo: Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště Brno.

Resumé

Uherčice (Kat. Uherčice u Znojma, Bez. Znojmo), Schloß Nr. 1. Mittelalter, Neuzeit. Schloß. Rettungsgrabung.

Obr. 80. Uherčice, lokalizace sond v rámci areálu zámku. Sondy 15–20 byly realizovány v roce 2017.

Abb. 80. Uherčice. Lage der Grabungsschnitte im Schloßareal. Grabungsschnitte 15–20 wurden im Jahre 2017 realisiert.

UHERSKÉ HRADIŠTĚ (OKR. UHERSKÉ HRADIŠTĚ)

Mariánské náměstí. Raný a vrcholný středověk. Záchranný výzkum.

V souvislosti s rekonstrukcí ZUŠ v Uherském Hradišti (č. p. 125) proběhly demoliční práce ve sklepních prostorách její stávající budovy. Po odstranění

betonových podlah byly zachyceny archeologické situace, které si vyžádaly realizaci záchranného archeologického výzkumu. Z hlediska topografie středověkého města se zkoumaná parcela nachází na SV nároží Mariánského náměstí. Archeologický výzkum zde probíhal od října do prosince 2017 a z hlediska vývoje osídlení v intravilánu města přinesl mnohá zajímavá zjištění. Prvotním cílem výzkumu bylo zdokumentování dochovaných novověkých a středověkých situací na předmětné parcele, nicméně po začátek terénu se ukázalo, že dochovaná souvrství jsou mnohem starší. Nejmladší vrstvy, které bylo možné prozkoumat, lze datovat do 2. poloviny 13. století (případně přelomu 13.–14. století), tedy do období po založení města Uherské Hradiště. Pod nimi se potom nacházely archeologické situace z období Velké Moravy.

Sklepní prostory ZUŠ byly před zahájením výzkumu rozčleněny do několika částí označených jako M1–M6. Jednalo se v podstatě o pomocné očíslování jednotlivých místností, které umožnilo blíže lokalizovat archeologické nálezy a dokumentované terénní situace. Z výše zmíněných prostor proběhl výzkum v místnosti M3, M4 a M6. Místnosti 1 a 2 byly ponechány jako zázemí archeologického výzkumu, jelikož zde nebylo v plánu odstranění původních podlah. Místnost M5 pak sloužila jako manipulační prostor pro výsypku. V případě místnosti M4 došlo ještě k jejímu rozdělení na M4a a M4b, jelikož jejím středem procházel kontrolní profil, na kterém původně stála zděná příčka, která místnost taktéž rozdělovala na dvě poloviny. Při exkavaci archeologických situací bylo postupováno po přirozených kontextech. V souvislosti s ochranou statiky budovy byly ponechávány kontrolní bloky mezi sondami a také v blízkosti nosných zdí. Celoplošný výzkum proběhl pouze v místnosti M4, kde byl prostor zkoumán v celé ploše, vyjma zachyceného starého říčního koryta, které bylo pro svou značnou hloubku pod základ stavby zkoumáno jen formou 3 sond. Z většiny zdokumentovaných kontextů byly odebírány vzorky na plavení za účelem získání paleobotanického materiálu. V průběhu výzkumu byly odebrány také vzorky na mikromorfologii uloženin, radiokarbonové a OSL datování. Dochované dřevěné trámy byly rovněž odebrány a podrobeny odběru pro dendrochronologické datování.

Archeologický výzkum ve sklepních ZUŠ potvrdil předpoklad počátku osídlení původního ostrova sv. Jiří již v poslední třetině 8. století. Na základě zdokumentovaných stratigrafických situací a získaných nálezů zde můžeme vyčlenit dvě fáze osídlení (konec 8. – 1. pol. 9. století a 2. pol. 9. století) oddělené od sebe záplavovými sedimenty. Terén zde v 9. století vypadal zcela jinak než dnes. Na počátku lidských aktivit se na ploše výzkumu nacházela hrana menšího vodního toku, kterým byl původně protkán

pravděpodobně celý ostrov sv. Jiří. Výzkumem se podařilo zachytit břeh této vodoteče v délce cca 15 m. Břeh byl na několika místech zpevněn drobnými kůly. V průběhu 9. století dochází k postupnému zanesení ramene vodního toku a osídlení zabírá další plochu. Vyjma situací dokládajících nám podobu terénu v 9. století se podařilo odhalit i další archeologické situace v podobě několika otevřených ohnišť, pecí či topenišť a soustav kůlových jamek, které mohou představovat pozůstatky po lehčích dřevěných konstrukcích.

Z prozkoumaných vrstev pochází pestré spektrum archeologických nálezů. Většinu z nich představují fragmenty keramiky a zvířecích kostí reprezentující kuchyňský odpad. Z dalších nálezů stojí za zmínku kostěné brusle, šídla a jehly, hliněné a kamenné přesleny, fragmenty malty a široké spektrum kovových artefaktů. Mezi nejdůležitější patří část plátováním zdobené železné ostruhy a drobné předměty z drahých kovů. K nim patří například náramek ze silného zlatého drátu, zlomky drobných pozlacených kování a měděných plíšků či stříbrný trn z opaskové přezky. Jednoznačně nejvýznamnějším nálezem je pak falzum arabské mince z druhé poloviny 8. století, která má měděné jádro a její povrch byl pouze potažen zlatou fólií (obr. 81). Zmíněné předměty z drahých kovů a doklady zděných staveb zde poukazují na přítomnost velkomoravské nobility a otevírají tak řadu důležitých otázek týkajících se vývoje slovanského osídlení v rámci Uherskohradišsko-Staroměstské sídlištní aglomerace.

Pozůstatky středověkých aktivit na městské parcele pod domem č. p. 125 byly z velké části zničeny novověkou zástavbou. Při archeologickém výzkumu se podařilo prozkoumat pouze vrstvu z období lokačního horizontu, která se v Uherském Hradišti vyznačuje velkým množstvím nálezů fragmentů dřev a dřevěných nástrojů souvisejících se stavební činností v nově lokovaném městě. V místnosti M3 se podařilo zdokumentovat také modrošedou jílovitou vrstvu vytvořenou záplavami, které zalily město zřejmě někdy na přelomu 13./14. století. Mezi nejzajímavější nálezy patří předměty či situace z organických materiálů. Zmínit lze relikty dřevěných plůtků vyplétaných proutím, které se podařilo zachytit v zadní části zkoumané parcely. Dále byly vyzvednuty také fragmenty dřevěných dýhových misek či artefakty zhotovené z kůže, bohatě zdobená kostěná rukojeť, fragment skleněné čiše s nálepy a zlomky pro toto období charakteristické kuchyňské a stolní keramiky.

K nejmladším zachyceným situacím náleží pozůstatky kamenných základů barokního domu, který se v mírně odlišném půdorysu rozprostíral na místě současné neoklasicistní stavby.

Jaroslav Bartík, Tomáš Chrástek

Resumé

Uherské Hradiště (Uherské Hradiště District), Mariánské náměstí (Square). Early and High Medieval Ages. Rescue excavation.

Obr. 81. Uherské Hradiště, Mariánské náměstí. Falzum arabské mince (φ 19 mm).

Fig. 81. Uherské Hradiště, Mariánské náměstí (Square). Falsum of the Arabic coin (φ 19mm).

VALAŠSKÉ MEZIŘÍČÍ (K. Ú. KRÁSNO NAD BEČVOU, OKR. VSETÍN)

Ulice Masarykova, Rožnovská, Nádražní. Novověk. Město. Záchraný výzkum. Uložení nálezů: Muzeum regionu Valašsko, p. o.

Přestavba kruhového objezdu u zámku Kinských ve Valašském Meziříčí nenaplnila očekávání v podobě odhalení původního náměstí městečka Krásna nad Bečvou, které je dnes součástí Valašského Meziříčí.

Starší stavební úpravy výrazně poničily archeologické souvrství, takže se pozitivní situace dochovaly jenom v několika izolovaných skupinách. Podařilo odhalit několik ploch původního štětového dláždění náměstí a relikty čtyř novověkých domů. Nejčastěji šlo o osamocené fragmenty základů nebo zdí malých rozměrů bez průvodních nálezů movitého charakteru. V náznacích byly také odhaleny dva klenuté sklepy.

Z movitých nálezů byl nejzajímavější deponát novověké keramiky datovaný do poloviny 19. století.

Samuel Španihel, Tereza Kašparová

Resumé

Valašské Meziříčí (Kat. Krásno nad Bečvou, Bez. Vsetín), Masarykova Straže, Nádražní Straže. Neuzeit. Stadt. Rettungsgrabung.